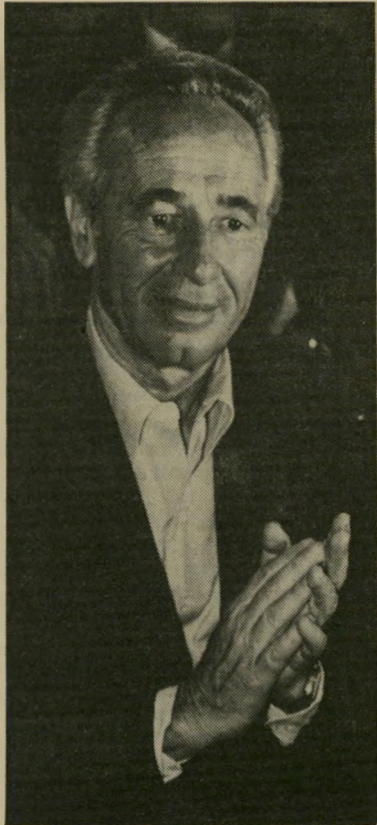

אוקטובר השחור: היפר אינפלציה

התגשמות החלום

בוודאי שמעתם לא אחת על מכוניות חשמליות. זהו, זה עומד לקרות בעוד חצי שנה, כשחילול לייצר סיררה ראשונה של מאה אלף מכוניות חשמליות באולמי הייצור והרכבה של

שמעון פרס מכונית לכל פועל

הובר באנגליה, ששימשו עד לאחרונה לייצור מכוניות כביסה וכובני, שואבי-אבק. הייצור, זה לא עוד משוגע תורן, אלא הממציא והמבצע המפורסם ביותר באנגליה, שרק לאחרונה זכה בתואר סר. ובכן הממציא הוא סר קליב סינקליר, מי שהמציא את מחשב סינקליר והטלוויזיות הזעירות ועוד כל מיני חפצים שלא פה המקום להזכירם.

בתחילת 1985 תתחיל לנוע ברחבי אנגליה המכונית החשמלית של סינקליר שעל פיתוחה הוא עבד 10 שנים. כל מה שנשיתן להציל מפי רובר החברה היה: זו תהיה מכונית מונעת על-ידי מצברים, נוחה, חסכונית, קטנה, וזלה (1400 דולר). פותרת בעיות אקולוגיות, טובה כמיוחד לנסיעות בעיר ולצעירים.

מה שנותר לנו הוא לחכות, להמתין למכונית העתיד הזעירה, ואולי יתגשם חלומנו של שמעון פרס: מכונית לכל פועל (ואולי אפילו לכל פועלת שתצביע).

שלהם משתפרת והולכת, ומה שחשוב עוד יותר, היא גם הרבה יותר זולה. הפיתוח האחרון בתחום השמע המחשבתי הוא אוון אלקטרוניקה במחיר של 300 דולר, שפותחה על-ידי חברה אמריקאית בשם דראגון סיסטמס.

האוון מאפשרת למחשבים אישיים וזולים, לזהות מילים מדוברות, בדיוק גדול יותר משל מחשבים גדולים שמחירים אלפי דולארים. במיבחן שבו נהגו יותר מ-50 אלף מילה שגתה מערכת הדרגון רק 34 פעמים.

חדשה מרעשה נוספת היא ריאן שפיתחה פאנאסוניק, ביותר בעולם וגם הקל שייקרא ה-25 ושיימך שאמר כי כספטמבר השנה, ועוביו 1.5 ידע מה שהוא אמר. הרי לכם, בניסיעתכם תסעו והרי

נמצא באסריל '83, שבו עלה המדד ב-13.3 אחוזים. עד אוקטובר נעשו מאמצים לרסן את המדד ואומנם הוא עלה ב-5% עד 6% בממוצע, אבל באוקטובר אחרי הפיחות נרשם גידול חודשי של 21.1 אחוז — שיא חדש. הנה לסניכם ששת החודשים, ששת חודשי ההמתנה של הפרופסור קאגן. החל באוקטובר עלה המדד החודשי בדרגה, בממוצע של 15% לחודש. באוקטובר השנה, כשימלאו לתהליך 18 חודש, יבוא הברוך הגדול. מבחינת הלוח העברי זה דווקא מתאים: בדיוק אחרי ראשיהשנה.

עכשיו נצטרך לחכות עוד שישה עד שבעה חודשים שהתהליך יכשיל ונוכל לחזור לאינפלציה נורמלית. אבל, יש האומרים שלוחדהומנים שונה. ה"ספירה" מתחילה יותר מאוחר, באוקטובר '83, ואז צריך להוסיף את כל מהלך העניינים בחצי שנה; או באוקטובר השנה תהיה רק אינפלציה של, נניח, 50 עד 60 אחוז בחודש. משהו כמו אלף שקל של היום יהיו שוים, מצטער הם לא יהיו שוים. או מה אם הדולר יעלה 2000 שקל. משהו היה מאמין בינואר השנה, כשהשער של הדולר היה 107 שקלים, שכעבור חצי שנה יהיה שערו 250 שקלים בלבד, 300 שקלים בירוק.

היזהרו מאוקטובר השחור, שהביא עלינו ב-1977 את המהפך הכלכלי. ב-1980 הביא עלינו את השקל במקום הלירה, יתברך שמה, אמון, ובאוקטובר '83 את הרעה מכל, משבר המניות הבנקאיות, שהפך בו יום את כספנו לשלל, ואיש עדיין לא נתן את הדין, למרות תביעתו של היועץ המימשלטי, עמיתי ה"הארץ" אברהם טל וכמוזן עבדכם הנאמן. תחזיקו חזק בכיסא, המראנו כבר, מוט ההגה כבר התקלקל. מה שנותר זה נחיתת-אונס או התרסקות.

סיכובי-הופעות אחרי מילחמת-העולם הראשונה ובאחרונה אחרי מילחמת-העולם השנייה. הטבלה משווה תקופות של 25 חודשים. המשותף להן, לתקופות, שכולן מתחילות באינפלציה חודשית של יותר מ-11 אחוזים. זה לא בליכך מסובך. ואם תעקבו אחרי הנאמר תבינו מייד את הרעיון שבאחריתו. נמשוך.

מן הטבלה אנו לומדים התנהגות אופיינית של האינפלציה התלת-ספרית, מה שבא אחריה, ואחרי אחריה. ובכן, התחלנו באינפלציה של 11% ויותר לחודש. בחמשת, ששת החודשים הבאים עושה כל ממשלה מאמצים ניכרים להצר את האינפלציה. כולן מצליחות, כמה מצליחות יותר, כמה פחות. אחרי חצי שנה מגיעה האינפלציה לאחוז עד אחוז וחצי ליום. עוברים עוד כמה חודשים, פה עולה, שם יורד ובחודש ה-14 וה-15 מתפרצת האינפלציה, "ככל עוזה". ואז היא מגיעה בגרמניה למשל ל-35.875 אחוזים בחודש, כלומר יותר ממאה אחוז ביום, כולל חגים ושבתות. או, במילים אחרות, השכר שקיבלת בבוקר שווה בערב חצי. אבל זה עדיין לא השיא. ביוון הגיעה האינפלציה ל-85 וחצי מיליון אחוזים בחודש. במילים אחרות: בכל רקה, הפסדת על הכסף מחצית מערכו. ואז הפכה הבריחה על ההוא שסיבב לספור את הכסף, כי חבל על הזמן שהפך ליותר יקר מכסף, לאמת, עובדה.

בין החודשים ה-18 וה-20 קורה משהו. היפר-אינפלציה נשברת ומתחילה ירידה איטית בשיעורי האינפלציה החודשית. אתם רואים יש תקווה. אני לא אומר שמצבנו כמצבן של המדינות הנ"ל. לא. אבל התהליך רומה, ואולי, תתפלא, אין זה חשוב, כלל לא, איוו מפלגה בשילטון. עכשיו ניכנס לרגע לאולם ההופעות שלנו. נברוק מה קרה אצלנו. כיצד התנהג המדד, או ליתר דיוק כיצד נהגה בנו האינפלציה, תחילה אנחנו צריכים לחפש את נקודת ההתחלה. בדיקנו וגילינו שנקודת התחלה טובה

אני מצטער להודיעכם שהחל בחודש הבא תהפוך המילה היפר-אינפלציה לבת חוקית כמילון המונחים של הישראלי הממוצע. כדי לא לסבך את העניינים, תרשמו לפניכם, שאינפלציה של אחוז ליום, כלי החגים והשבתות, היא בקיצור, היפר-אינפלציה. ועכשיו אחרי שהגדרנו אותה, נראה מה היא עשתה כמדינות שבהן היא עשתה סיבוב, או סיבובי-הופעות. בעיקר, אחרי מילחמת-העולם הראשונה, אך גם אחרי השנייה, והיום בכמה ממדינות אמריקה הלטינית, ליתר דיוק דרום-אמריקה, והיא עתידה להגיע לסיבוב הופעות בארץ.

המקרה המזין את היפר-אינפלציה הוא כרגיל הממשלה, המוציאה יותר ממה שיש לא ידה, שימו לב לביטוי, לגיים מכיסי אזרחיה או מחו"ל. בדרך-כלל יש לאזרחים הרבה כסף, לממשלה מעט מאוד. זה אולי נשמע יפה, אך לבסוף מתהפך הגלגל ולאזרחים יש הרבה פחות, ולממשלה מעט יותר. מסובך? סתו, אבל חשוב.

מישהו מירידי הפנה את תשומת ליבי לסיפרו הפחות ידוע של פיליפ קאגן, שהיה פרופסור לכלכלה באוניברסיטת שיקאגו וטרם לכתוב ספר בשם: הדינמיקה המוניטארית של היפר-אינפלציה. קשה להגיד שזה ספר מרתק, בעיקר לא לסטודנטים שהיו נאלצים ללמוד אותו. בסופו של עניין, מה מעניין את הסטודנט האמריקאי היפר-אינפלציה כשבארצו האינפלציה השנתית היא בקושי ארבעה אחוזים, כלומר: מה שעושה אמריקה בשנה. עושה ה"היפר" במקרה הטוב כיומיים עד שלושה ובמקרים שגורן בהם להלן בשעה (כו, קראתם, טוב, בשעה).

ובכן שפר ה"גל מצאתי טבלות של "היפר", מעניין מאוד. מאיר-עניינים, אבל לא מרחיב-נפש. כטבלה אחת נעשתה השוואה בין חמש מדינות שזכו להופעת ה"היפר": אוסטרליה, גרמניה, הונגריה, פולניה ויוון. בארבע הראשונות היה

עדר כמה בטיח הביטוח

מי שבכל זאת רוצה להבטיח את כספו במיסגרת חוקית ולהנות מהבטחה צמודה לדולר בשגם הקרן צמודה לדולר, הנה לסניו האפשרויות הטובות ביותר. אנכי, אתם חייבים לקחת בחשבון אפשרות של פגיעה, על-ידי הטלת הגבלות מינהליות על השקעות אלה. קביעת שני שערים לדולר, או הטלת מס על הון.

זהו סיכון שמי שמאמין בעתידה של מדינת ישראל חייב להביא בחשבון, וזה למרות תשדירי הבחירות האינפנטליים של שתי המתחרות על השלטון.

הנה שתי ידיעות שתשמחנה את ליכם של אוהבי האלקטרוניקה והמחשבים. מוזשכר קטנים עדיין אינם מסוגלים לראות, אך השכר

כמה שורות על חוכמה בעית. שואלים, מתי תיגמר האינפלציה. יש תשובה, ואני מציע לכם לחזור ולקרוא אותה, עד שתבינו היטב מה גרולה התבונה הטמונה בה. ובכן... האינפלציה תיגמר כאשר לאנשים יהיה יותר זול להפסיד את ההצמדה מאשר לרוץ בל יום לחפש אפשרויות לשמור על ערך כספם.

ואם אנחנו כבר עוסקים בהשקעות, עוד כמה מילים ועצה בצידן. מקובל היום על כולם שההשקעה בעלת הסיכון הנמוך ביותר היא זו הקשורה או הצמודה למט"ח. ואני מרבר על השקעות שהן עדיין בתחום החוק ולא בתחום הירוק או הרוק (בהזדמנות זו נא רשמו לפניכם שאת הביטוח "ירוק ורוק" נטלו עמיתי ממדור זה).

אני לא מבין בעסקי ביטוח וחבל. אבל מירע מעורכן על עסקי הביטוח הגיע לידי. מצב העסקים של חברות הביטוח קשה. התחרות פרועה עדיין. יש חברות שמצבן קשה והמיבחן הוא דרישת המפקח על הביטוח להגדיל את הונן כהתאם לגידול בהיקף עסקיהן. דרישה שכמה חברות מתקשות לעמוד בה.

תחילה נקרא בשמן של החברות האיתנות ביותר בשוק: הסנה, החברה ההסתדרותית שמאחוריה חברת העובדים. מגדל, שמאחוריה בנק לאומי. הפניקס, כבעלות הפניקס לונדון. בנק דיסקונט ומישפחת חכמי. נוסף על אלה שתי חברות פחות ידועות: נציונל, כבעלות הברון רוטשילד והפניקס; ואליוה, כבעלות שלמה אליהו. יש עוד.